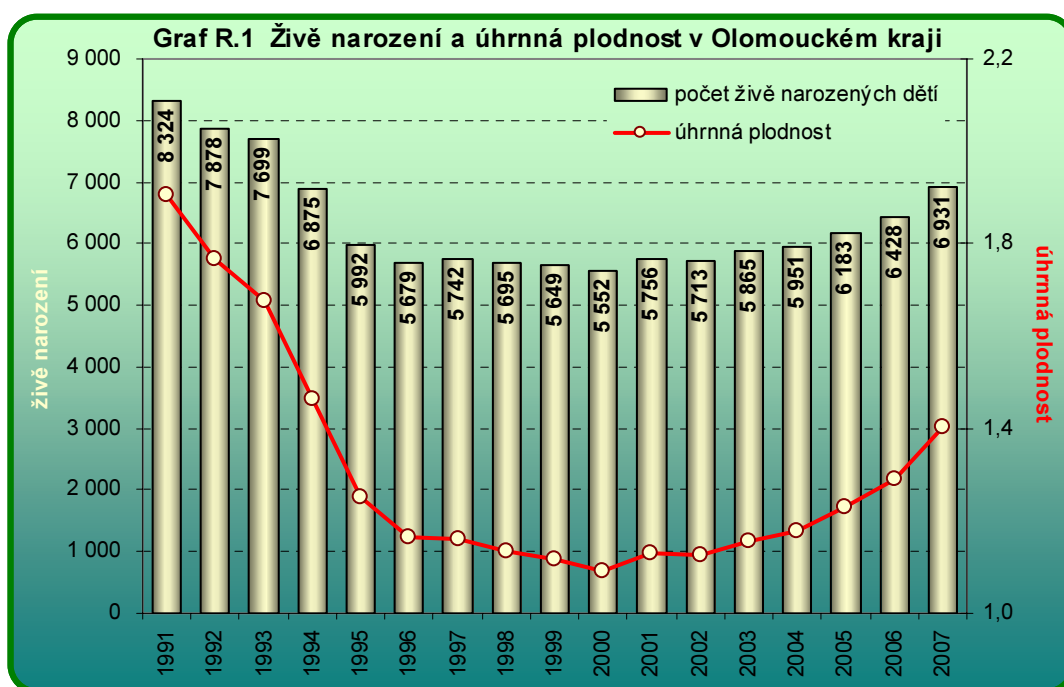

Narození v Olomouckém kraji v roce 2007

Během roku 2007 se v Olomouckém kraji živě narodilo 6 931 dětí, což znamenalo o 503 narozených více jak v předchozím roce a celkově nejvyšší výsledek po roce 1993. Ke zvýšení porodnosti přispěly zejména silné ročníky konce sedmdesátých let – tzv. Husákovy děti z doby propopulační a prorodinné státní politiky. Ženy z Olomouckého kraje narozené v letech 1974 – 1979 přivedly v průběhu roku 2007 na svět 3 442 dětí, což byla téměř polovina (49,7 %) všech narozených.

Nárůst počtu narozených dětí odpovídá kontextu vývoje posledních let, kdy docházelo k postupnému zvyšování počtu narozených dětí i úhrnné plodnosti (viz následující graf).

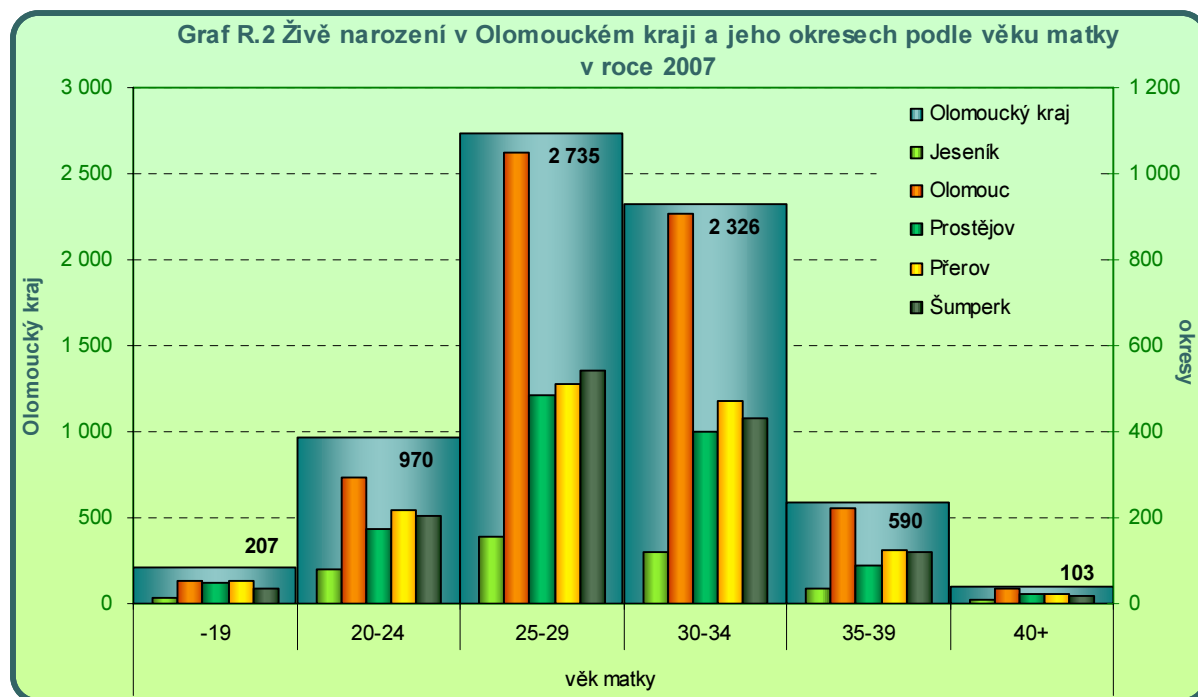
Úroveň úhrnné plodnosti dosáhla v Olomouckém kraji v roce 2007 hodnoty 1,403. Tato hodnota představuje počet živě narozených dětí, připadající na 1 ženu, pokud by po celé její reprodukční období zůstala plodnost stejná jako v daném roce.

Počet narozených dětí byl ovlivněn společenskými změnami po roce 1989. Do této doby převládal model dvoudětné rodiny. Následující devadesátá léta byla naopak charakteristická poklesem porodnosti, a to ve všech krajích České republiky. Konkrétně v Olomouckém kraji klesala úhrnná plodnost z hodnoty 1,906 (rok 1991) až na 1,091 (rok 2000). Od roku 2001 došlo k obratu a postupnému zvyšování porodnosti. Přesto se ještě i v roce 2006 hodnota pohybovala pod hranicí 1,3. Výsledné hodnoty úhrnné plodnosti pod touto alarmující mezí podle odborníků indikují jen velmi obtížné oživení plodnosti, neboť se tato hodnota nachází již hluboko pod hranicí prosté reprodukce (hodnotou potřebnou k zachování populace), které odpovídá počet 2,1 dětí na jednu ženu.

Tab. R.1 Živě narození v roce 2007 podle věku matky

	Celkem	věk matky						Úhrnná plodnost	Průměrný věk matky	
		-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40+		celkem	při narození 1. dítěte
Olomoucký kraj	6 931	207	970	2 735	2 326	590	103	1,40	29,3	27,3
v tom okresy:										
Jeseník	416	15	80	154	121	37	9	1,37	28,9	26,6
Olomouc	2 559	55	295	1 048	906	221	34	1,39	29,5	27,7
Prostějov	1 211	48	172	483	398	88	22	1,41	29,0	27,0
Přerov	1 398	53	218	509	471	125	22	1,39	29,2	27,4
Šumperk	1 347	36	205	541	430	119	16	1,45	29,1	27,0

Nízké hodnoty úhrnné plodnosti jsou do značné míry také ovlivněny odkládáním mateřství do pozdějšího věku. Zatímco v roce 1991 dosáhl věk matky při narození prvního dítěte (v Olomouckém kraji) průměru 22,0 let, v roce 2007 se věk prvorodiček vyšplhal až na průměrných 27,3 let. Velmi výrazný rozdíl je také vidět u věkových skupin matek v průběhu let 1991 – 2007. V prvním sledovaném roce činil podíl devatenáctiletých a mladších maminek 16,2 %, v roce 2007 již pouze 3,0 %. Opačně vypadala situace u narozených, jejichž matky překročily hranici 30 let. Z 12,5 % v roce 1991 vystoupal podíl těchto žen až na 43,6 % v roce 2007.

Časování a odkládání kariéry „matky“ do pozdějšího věku z důvodu pracovního postupu v zaměstnání, založení rodiny, zajištění bydlení či zejména z důvodu vzdělávání matky přináší negativa v souvislosti s konečným počtem narozených dětí, což se mimo jiné odvíjí od biologických možností matky. Všeobecně totiž platí, že se zvyšujícím se věkem matky při narození prvního dítěte se omezuje její doba vhodná pro rození dětí, čemuž ve výsledku odpovídá menší konečný počet narozených dětí. Pro srovnání můžeme uvést průměrný věk matek při narození druhého dítěte v Olomouckém kraji. Zatímco v roce 1991 dosáhly druhorodičky průměrného věku 25,5 let, o šestnáct let později ženy v tomto věku nedosáhly ani zdaleka průměrného věku matky při narození teprve prvního dítěte a věk matek při narození druhého dítěte se posunul velmi blízko k hranici 30 let (konkrétně 29,7).

Tab. R.2 Živě narození v Olomouckém kraji a jeho okresech podle legitimacy a pořadí narození v roce 2007

	Živě narození celkem						Živě narození v manželství					
	celkem	pořadí narození					celkem	pořadí narození				
		1	2	3	4	5+		1	2	3	4	5+
Olomoucký kraj	6 931	3 236	2 646	771	178	100	4 542	1 784	2 035	541	121	61
v tom okresy:												
Jeseník	416	185	151	53	18	9	227	77	102	31	13	4
Olomouc	2 559	1 216	984	267	60	32	1 784	748	778	195	46	17
Prostějov	1 211	573	462	136	21	19	812	319	368	97	17	11
Přerov	1 398	647	519	169	46	17	929	354	412	121	29	13
Šumperk	1 347	615	530	146	33	23	790	286	375	97	16	16

V průběhu roku 2007 se na celkovém počtu živě narozených v Olomouckém kraji podíleli prvorození 46,7 %, druhorození 38,2 % a třetí a další v pořadí 15,1 %. Podobných výsledků bylo dosaženo během celého sledovaného období. Můžeme však srovnat pořadí živě narozených dětí s rokem 1994, kdy se jejich počet (6 875) za posledních šestnáct let nejvíce přiblížil počtu narozených v roce 2007. Přestože se podíly nijak výrazně neliší, můžeme vypočítat v roce 2007 vyšší počet prvorozených a druhorozených v porovnání s rokem 1994 na úkor narozených zejména ve čtvrtém a dalším pořadí. Těch se v roce 1994 narodilo v Olomouckém kraji 341, což bylo o 22,7 % více než v roce 2007.

Tab. R.3 Narození v Olomouckém kraji a jeho okresech v roce 2007

	Celkem	Chlapci	Živě narození				Mrtvě narození	Kojenecká úmrtnost ¹⁾	Novoroze- necká úmrtnost ²⁾
			celkem	chlapci	mimo manželství	do 2500 g			
Olomoucký kraj	6 950	3 525	6 931	3 514	2 389	510	19	2,6	1,9
v tom okresy:									
Jeseník	418	222	416	222	189	25	2	4,8	2,4
Olomouc	2 566	1 319	2 559	1 315	775	178	7	2,0	1,6
Prostějov	1 214	620	1 211	619	399	86	3	1,7	0,8
Přerov	1 400	682	1 398	680	469	115	2	4,3	4,3
Šumperk	1 352	682	1 347	678	557	106	5	2,2	0,7

¹⁾ zemřeli do 1 roku na 1 000 živě narozených

²⁾ zemřeli do 28 dnů na 1 000 živě narozených

Během roku 2007 se v Olomouckém kraji živě narodilo 3 514 chlapců a o 97 méně dívek. Nejvíce dětí (2 566) přivedly na svět maminky v okrese Olomouc, jejichž ratolesti tak tvořily 36,9 % všech narozených v kraji. Naproti tomu se na Jesenicku narodilo pouze 418 novorozenat, což znamenalo jen 6,0% podíl všech narozených v kraji.

Velmi významnou roli při narození dítěte a jeho dalším vývoji hraje délka těhotenství a také porodní hmotnost dítěte. Vyspělejší zdravotnictví a kvalitnější prenatální péče dávají vyšší šance na přežití i narozeným s velmi nízkou porodní hmotností. Počet živě narozených do 2 500 g dosáhl v roce 2007 počtu 510 dětí, což je nejvíce od roku 1991 jak v absolutním, tak i v relativním vyjádření (7,4 % z celkového počtu živě narozených).

Postupem let se snížily i kvocienty kojenecké (počet zemřelých do 1 roku na 1 000 živě narozených) a novorozecké (počet zemřelých do 28 dnů na 1 000 živě narozených) úmrtnosti. Porovnáním krajních let sledovaného období (1991 a 2007) došlo k poklesu kojenecké úmrtnosti z hodnoty 12,4 na 2,6. U novorozecké úmrtnosti byl zaznamenán také velmi výrazný posun z hodnoty 8,5 na 1,9.

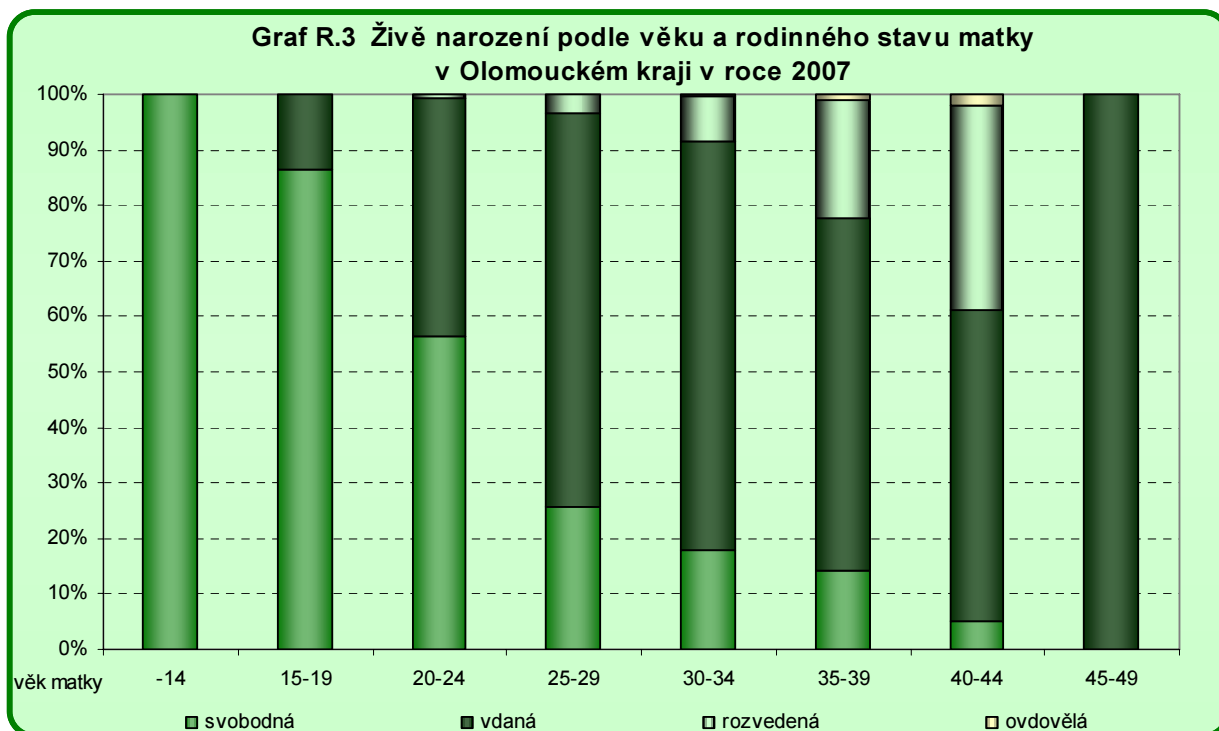
Další charakteristikou narozených je rodinný stav matky. I v roce 2007 pokračoval trend v narůstání počtu narozených mimo manželství. Absolutní počet živě narozených mimo manželství vzrostl ze 701 dětí v roce 1991 na 2 389 dětí v roce 2007. Zatímco se v roce 1991 narodilo 91,6 % dětí manželským pářům, klesl v roce 2007 tento podíl až na 65,5 %. Tento výsledek odráží fakt, že se každé třetí dítě narodí nesezdaným rodičům. Ve struktuře narozených mimo manželství výrazně převládají svobodné matky, jejichž počet se od roku 1991 téměř zčtyřnásobil.

Tab. R.4 Živě narození v Olomouckém kraji podle rodinného stavu matky v roce 2007

	Rodinný stav matky							
	svobodná		vdaná		rozvedená		ovdovělá	
	1991	2007	1991	2007	1991	2007	1991	2007
Olomoucký kraj	502	1 927	7 623	4 542	174	442	25	20
v tom okresy:								
Jeseník	37	156	522	227	16	33	1	-
Olomouc	162	619	2 697	1 784	62	151	13	5
Prostějov	66	331	1 187	812	24	65	3	3
Přerov	116	374	1 657	929	34	89	2	6
Šumperk	121	447	1 560	790	38	104	6	6

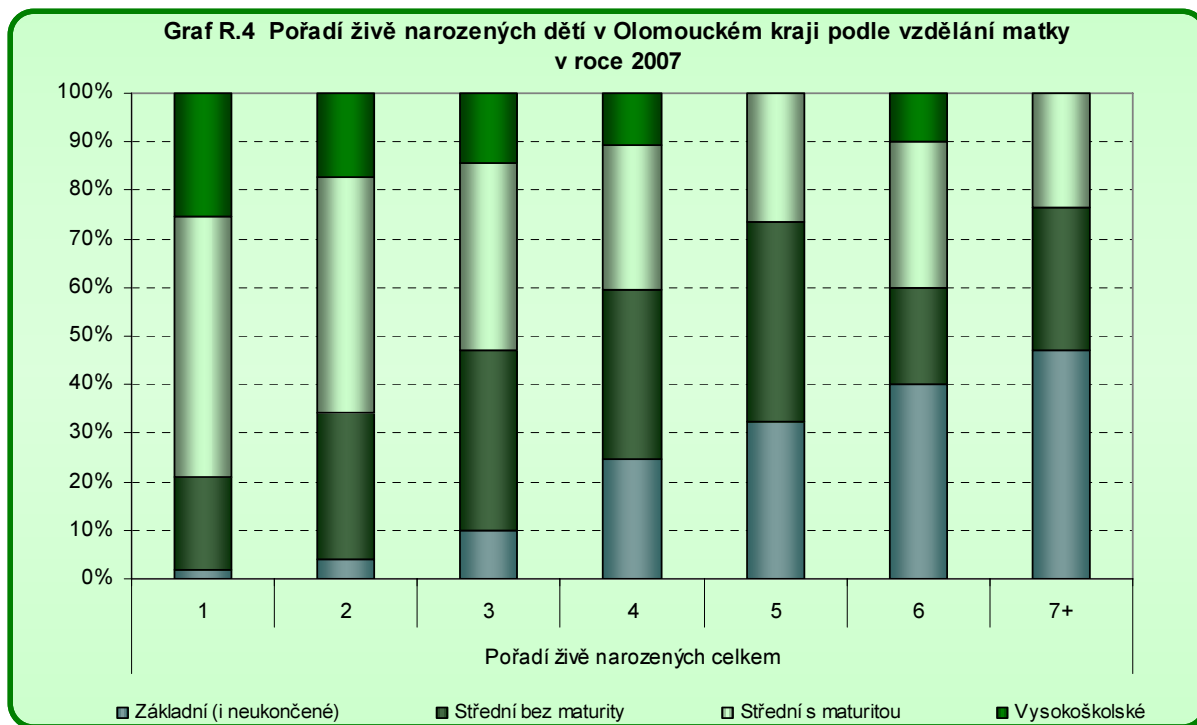
V roce 2007 se v meziokresním srovnání narodilo nejvíce dětí mimo manželství na Jesenicku (45,4 %) a naopak nejméně v okrese Olomouc (30,3 %).

Ze vztahu mezi věkem a rodinným stavem matky můžeme vyvodit skutečnost, kdy svobodné matky rodí děti v nižším věku než matky vdané. V roce 2007 dosáhl průměrný věk svobodné matky 26,7 let. Nižší věk také odráží fakt, že se jedná převážně o prvorodičky (71,3 % svobodných), u kterých dále klesl průměrný věk na 26,2 let. Následující graf uvádí rodinný vztah matky společně s jejich věkem. Ve velmi nízkém věku matky dosahuje počet narozených dětí svobodným ženám maximální hranice 100 %, či velmi vysokého podílu. S rostoucím věkem matky se podíl těchto žen snižuje ve prospěch vdaných. U nejstarší a nejmladší věkové skupiny matek však musíme brát v úvahu velmi nízký počet narozených dětí.

Dalším zkoumaným faktorem je také vzdělání matky, které je nejčastěji dáváno do souvislosti s celkovým počtem narozených dětí. Délka vzdělání souvisí nejen s následnou zaměstnaneckou aktivitou, kdy žena upřednostňuje nižší počet dětí ve prospěch své pracovní kariéry, ale také s věkem matky při narození jejího prvního dítěte. Ženy s nejvyšším vzděláním vstupují do pracovního poměru v pozdějším věku a upřednostňují nejprve vybudování určité profesní základny a teprve následné rodičovství. V roce 2007 dosáhl v Olomouckém kraji průměrný věk těchto žen při narození jejich prvního dítěte 29,5 let.

Zcela opačně jsou na tom ženy s nejnižším vzděláním. Jejich mateřství není tak dokonale plánované jako u vysokoškolsky vzdělaných a tudíž si těhotenstvím projdou v mnohem nižším věku (průměrný věk těchto matek při narození prvního dítěte dosáhl v roce 2007 v Olomouckém kraji věku 21,5 let). Kratší doba studia jednak zvyšuje věkové období ženy vhodné pro rození dětí a zároveň neumožňuje dosahovat v zaměstnání vyšších příjmů. Pro tyto ženy pak není překážkou opustit svou práci a věnovat se v domácnosti více dětem a využít tak sociálních příspěvků, které často dosahují výše jejich příjmů.

V neposlední řadě se pozornost u narozených ubírá také k vícečetným porodům. U žen bývá obvyklé přivést na svět jedno dítě, vyskytují se však výjimky jejichž počet v posledních letech narůstá. Zvyšující se výskyt vícečetných těhotenství totiž souvisí s kvalitnější léčbou neplodnosti a častěji je vyzporován jako důsledek asistované reprodukce. V roce 2007 bylo v Olomouckém kraji zaznamenáno 145 porodů dvojčat, což bylo nejvíce za celé sledované období. Z těchto 145 porodů bylo 60, při kterých se narodil jeden chlapec a jedno děvče, při 43 porodech se narodily pouze dívky a při 42 porodech přišli na svět jen chlapci. Dále byl zaznamenán jeden porod trojčat – jeden chlapec a dvě děvčata.

Následující graf uvádí průměrný denní počet živě narozených dětí Olomouckého kraje v jednotlivých měsících roku 2007. Největší nápor maminek nastal v porodnicích v letních měsících, zejména v červnu a červenci. Naopak poměrně klidné období panovalo v prvních měsících roku 2007.

